

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکز

دانشکده هنر و معماری/گروه ارتباط تصویری

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش : تصویر سازی

عنوان:

ویژگیهای تصویر سازی فرهنگی در ایستگاه های مترو

استاد راهنما:

سرکار خانم دکتر مریم کامیار

استاد مشاور:

جناب استاد نادر موسوی فاطمی

پژوهشگر:

فرزانه شمس اسفندآباد

زمستان 1391

تشکر و قدر دانی:

دکتر مریم کامیار دلسوزانه و فداکارانه در پیچ و خم های ایستگاه های مترو مرا به مقصد رساند .

استاد فاطمی هفت شهر عشق عطار را به من نشان داد

استاد اسدی همراه من بود

و استاد قائد شرف زمانی که در گیلو دار عشق و حیرت مانده بودم معرفت را به من آموخت

مادرم آرامبخش من و پدرم پشتوانه من در این راه بودند .

و دیگر استادان و دوستان مرا در این پایان نامه یاری رساندند .

از همه اینان کمال تشکر و سپاس را دارم و صمیمانه دست ایشان را به گرمی می فشارم .

تقديم:

تقديم به مادرم ، اسطوره عشق و مهربانی
و پدرم پناه گاه امن زندگی ام

بسمه تعالی

دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی دانشکده هنر و معماری
فرم منطقه 8:

عنوان پایان نامه کارشناسی ارشد: ویژگی های تصویر سازی فرهنگی در ایستگاه های مترو	
نام خانوادگی دانشجو: شمس اسفندآباد	نام: فرزانه
تاریخ دفاع: 91/10/3	
گروه علمی:	رشته تحصیلی
علوم پزشکی: گرایش	رشته تحصیلی
علوم انسانی: گرایش	رشته تحصیلی
علوم پایه: گرایش	رشته تحصیلی
فنی و مهندسی: گرایش	رشته تحصیلی
کشاورزی: گرایش	رشته تحصیلی
هنر: *	رشته تحصیلی: گرایش: تصویر سازی
ارتباط تصویری	
نام خانوادگی راهنما: کامیار	نام: مریم
مرتبۀ دانشگاهی: استادیار	رشته تحصیلی: پژوهش هنر

نام خانوادگی مشاور (1): موسوی فاطمی مرتبه دانشگاهی: رشته تحصیلی:	نام: نادر
نام خانوادگی مشاور (2): مرتبه دانشگاهی: رشته تحصیلی:	نام: رشته تحصیلی:

چکیده :

تصویر سازی در بعد فرهنگی باعث انتقال معنی و تکامل فرهنگی در جامعه خواهد شد تصویر سازی فرهنگی که یکی از نمونه های آن که در آثار هنری موجود در متروی تهران کار شده است، تأثیر بسیاری در انتقال فرهنگ به نسلهای جدید و تکامل فرهنگی و زنده نگاه داشتن فرهنگ دارند. حکایت هفت شهر عشق عطار که به جهت ارائه بخش عملی در نظر گرفته شده یکی از داستانهایی است که ریشه در فرهنگ این مرزو بوم دارد و مفاهیم عمیق عرفانی را در غالب داستان حرکت مرغان به سوی سیمرغ بیان می کند. در غالب این داستان بسیاری از مفاهیم عرفانی و معنوی و نیز اجتماعی بیان شده است. که نقش مهمی در تکامل معنوی، عرفانی و فرهنگی خواننده ایفا می کند. از سوی دیگر ایستگاه های مترو مکان مناسبی برای تصویر سازی فرهنگی است بیان مسائل فرهنگی اگر در غالب تصویر و با رنگ و فرم بیان شود اثری دو چندان بر مخاطب دارند. بنابراین مفاهیم فرهنگی بهتر است در غالب تصویر سازی فرهنگی و آثار هنری ارائه شوند و یکی از بهترین مکان ها برای تصویر سازی فرهنگی و هنر شهری مکان های عمومی مانند ایستگاه های مترو است. هنر فضای شهری و هنر و فضای مترو با هم گره خورده اند. مترو یکی از مکان های مکث شهری (گره شهری) است که مردم از اقشار مختلف روزانه در آنجا عبور و مرور می کنند. بنابراین فضای مترو، فضای بسیار مناسب برای انتقال مفاهیم فرهنگی بوجود می آورد و راهبردی می تواند باشد به سمت ایجاد فضای تبادل فرهنگی و تکامل آن.

واژه های کلیدی:

تصویر سازی فرهنگی- هنر و فضای شهری- فضای مترو- هنر و فضای مترو- هنر شهری.

فهرست مطالب:

عنوان صفحه

مقدمه	
1	
فصل اول:	
1-1 کلیات	
طرح	
4	
فصل دوم:	
بررسی تاریخچه، مشخصات و عناصر بصری ایستگاه های متروی تهران و مسکو از منظر شهری	
1-2 مقدمه	
9	
2-2 تاریخچه مترو در جهان	
10	
1-2-2 تاریخچه مترو در تهران	

56		
1-2-8-2	نمونه های تابلو های تصویر سازی و نقاشی در ایستگاه	
	های مترو در مسکو	60
		فصل سوم :
	بررسی عناصر و شاخصه های تصویری و نمادین حکایت "هفت	
	شهر عشق" و هویت تاریخی ، عرفانی عطار .	
1-3	مقدمه	
73		
2-3	هویت تاریخی ، عرفانی عطار نیشابوری	
74		
3-3	هفت شهر عشق عطار	
76		
4-3	داستان رفتن مرغان به سوی سیمرغ	
79		
5-3	بررسی نمادین موجودات اسطوره ای منطق الطیر	
82		
1-5-3	سیمرغ	
82		
2-5-3	پرندهگان همراه	
85		
1-2-5-3	هدهد	
85		

موسیجه 2-2-5-3

.....
.....

87

طوطی 3-2-5-3

.....
.....

87

کبک 4-2-5-3

.....
.....

87

باز تند یا باز تنگ 5-2-5-3

.....
.....

88

دراج 6-2-5-3

.....
.....

89

7-2-5-3

..... بلبل

.....
.....

89

طا و وس 8-2-5-3

.....
.....

90

تذرو 9-2-5-3

.....
.....

90

قمری 10-2-5-3

.....
.....

90

فاخته	11-2-5-3
90	
باز	12-2-5-3
91	
زرین	13-2-5-3
91	
مرغ	
91	
بط	14-2-5-3
93	
همای	15-2-5-3
93	
بوتیمار	16-2-5-3
94	
کوف	17-2-5-3
94	
صعوه	18-2-5-3
95	
6-3 شاخصه های نمادین و بصری عناصر موضوعی " هفت شهر عشق	
عطار"	
شب	1-6-3

	95		
دوزخ			2-6-3
	96		
دریا			3-6-3
	99		
آتش			4-6-3
	101		
عشق			5-6-3
	105		
هدهد			6-6-3
	107		
کوه			7-6-3
	107		
پروانه			8-6-3
	111		
ماهی			9-6-3
	113		
درخت			10-6-3

	116	11-6-3
		سر.....
	121	
خورشید		12-6-3
	123	
سیمرغ		13-6-3
	129	
سایه		14-6-3
	130	
روز		15-6-3
	133	
چراغ		16-6-3
	135	
ماه		17-6-3
	137	
هفت		18-6-3
	142	
عرش		19-6-3

	151	
چشم		20-6-3
	155	

فصل چهارم:

تأثیر متقابل عناصر بصری و مخاطب در ساختار فضا		
مقدمه		1-4

	161	

2-4 معرفی تصویر سازی فرهنگی		
چيست؟	فرهنگ	1-2-4

	163	

فرهنگ	واژه	معنی	1-1-2-4

	163	

جدید	عصر	تا	یونان	از	2-1-2-4

	166	

فرهنگ	به	علمی	نگرش	3-1-2-4

	169	

بشر	تحول	و	فرهنگ	تحول	4-1-2-4

	170	

فرهنگ	از	گوناگون	تلقیهای	5-1-2-4

	170
6-1-2-4 ارتباط فرهنگ و رفتار و چگونگی تجلی آن در طراحی فضاهای شهری	174
7-1-2-4 فرهنگ و رفتار	177
2-2-4 تصویر سازی فرهنگی	1-2-2-4 هنر تصویر سازی (تصویر گری) چیست؟
182	2-2-2-4 تفاوت های تصویر سازی (تصویر گری) و نقاشی
183	3-2-4 طراحی محیطی
184	1-3-2-4 تصویر سازی محیطی
184	2-3-2-4 نقاشی دیواری
185	3-3-2-4 گرافیتی (نقاشی خیابانی)
188	4-2-4 بررسی تأثیرات رنگها در محیط
1-4-2-4 آبی	

190		2-4-2-4
قرمز		
191		3-4-2-4
زرد		
192		4-4-2-4
بنفش		
194		5-4-2-4
نارنجی		
195		6-4-2-4
سبز		
196		7-4-2-4
خاکستری		
197		8-4-2-4
سیاه		
198		3-4
تأثیر فضا بر مخاطب		
فضا		1-3-4
199		2-3-4
اجتماعی و فیزیکی فضای		

				200	
محیط	در	انسان		3-3-4	
				201	
محیطی	طراحی	شناسی	زیبایی	4-3-4	
				204	
محیط	طراحی	خلاق	فرآیند	5-3-4	
				205	..
زمان	و	فضا		6-3-4	
				205	
				7-3-4	طراحی محیط و انواع فضاها
معنوی		فضای		1-7-3-4	
				208	
تاریخی	فضای	تاریخ،	فضای	2-7-3-4	
				209	
مرموز		فضای		3-7-3-4	
				209	
سازی	تصویر	در	فضاسازی	4-7-3-4	
				210	
داستانی		فضای		5-7-3-4	

.....
210

6-7-3-4 فضای رویا

.....
.....

210

7-7-3-4 فضای عجیب

.....
.....

211

فصل پنجم :

گزارش کار عملی

1-5 گزارش کار عملی

.....
.....

212

2-5 نمونه های تصویری حکایت هفت شهر عشق

.....
.....

215

3-5 اتمدهای (پیش طرح های) پرنده های پروژه

عملی.....

226

4-5 پروژه عملی انجام شده با موضوع (هفت شهر عشق)

.....
230.....

نتیجه

گیری.....
.....

239

پیوست ها :

پیوست الف : شرح حکایت هفت شهر عشق عطار

.....
1

پیوست ب: شاخصه های نمادین و بصری عناصر موضوعی (هفت شهر عشق
عطار) 9

پیوست ج: ترس و جنایت در فضای
شهری
25

پیوست د: انسان در محیط
.....
.....
28

منابع و مآخذ
.....
.....
240